

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

СОФІЯ

НЕ ЗАЛИШАЙ МЕНЕ, ВІРО...

КНИГА 7

НЕ ЗАЛИШАЙ МЕНЕ, МУДРОСТЕ...

КНИГА 8

НЕ ЗАЛИШАЙ МЕНЕ, ВІРО...

КНИГА 7

Пролог

— Вчора я сказала тобі жорстокі слова, Максиме. Пробач. Я не повинна була. Живи... Ти не вберіг його. Це твоя вина. Нехай. Ніхто не має права вимагати від людини самопожертви. Але принаймні повідомити міг... Мабуть, якби ти зателефонував, розповів сам про те, що сталося, мені було б легше... І цього всього, — вона обвела рукою свій темний світ, — не трапилося б. Знаєш, почути про смерть близької людини у теленовинах — це занадто...

— Я не думав, що так... Ці тевешники налетіли зі своїми камерами...

Дивно, але голос Максима був спокійним, діловим і зовсім не свідчив про страждання, викликані втратою боса, начальника, навіть до певної міри друга. В усякому разі, Борис часто називав Максима другом. Помилявся. Голос був таким, як завжди.

— Я розумію, — провадила далі Софія, — що я тепер для тебе ніхто. Але це не по-людськи. Міг би бодай про похорон повідомити.

— Софіє Андріївно, та я замотався із цими ментами, лікарями, моргами. Поховали аж через тиждень, поки те, поки се... Не було часу...

— Максиме, ми з тобою говоримо про різні речі, — спокійно, аж до власного подиву спокійно, провадила Софія, — і на різних мовах. Я тобі кажу про втрату людини, яку любила, а ти — про ментів і морги. Я думала, ти також любив його. Чи звичайні людські почуття у вашому світі не існують?

Вона відчула Максимову руку на своїй долоні. Голос знову зрадив охоронцеві. Може, обличчям Максим і виказував належну випадкові печаль, але його виразу Софія все одно не бачила, нехай тримає свою лицемірну маску скорботи для обдурювання інших, зате вона відчувала абсолютно помітну в голосі радість:

— Софіє Андріївно, ви любили його? Правда?

— Яке це тепер має значення? Його немає — і частина мого життя зруйнована. Я навіть не думала, що така велика. А ти живеш, наче нічого й не трапилося. Спокійний, веселий. Я не бачу, але відчуваю це. Нового господаря вже знайшов?

Максим стиснув її руку:

— Софіє Андріївно, не треба так. Я мушу вам сказати одну річ... Одну дуже важливу річ. Я не можу, не маю права, але хто ж знав, що все так повернеться... Тільки спокійно.

Максим нахилився до самого її вуха і тихо прошепотів...

Розділ

I

Якби Софія могла збліднути — вона зблідла б іще більше. Якби світ навколо міг стати іще чорнішим — він би почорнів. Але чорніти далі йому було нікуди. Просто зникли звуки — єдине, що у неї залишилось.

— Софії Андріївні погано! — заволав своїм громоподібним, якщо увімкнути на всю потужність, голосом Максим.

Забігали медсестри, Георгій Харитонович вичитував, не дуже, правда, переконливо, необережному відвідувачеві, Ольга Феофанівна не стрималася від обов'язкового:

— Я так і знала, що цим закінчиться.

— Нічого, спокійно, ми ще не знаємо, раптом цей стрес допоможе. Так іноді буває, один шок допомагає подолати наслідки іншого. Знаєте, в корі головного мозку створюється вогнище збудження, яке гальмує проходження імпульсів у зоровий центр, а інший стрес може порушити ці зв'язки, розблокувати, знаєте, може, це й справді лікувальний стрес... зараз побачимо... Їй вже краще...

Софії не дозволили довго бути відсутньою. Нашатир, голка у вені...

І нічого не змінилося...

Світ, чорний і повний звуків, залишився таким самим. Тільки голова, в якій після двох тижнів лікування почало потроху прояснюватися, знову обважніла. Щось пульсувало у хворому оці, наче розпираючи його зсередини.

— Ну, як ви? — голос Георгія Харитоновича, стурбований, висловлював попри те, надію.

— Ніяк... Око...

Вона слабо ворухнула пальцями, не в спроможності навіть пояснити.

— В оглядову! На каталку, негайно. Треба оглянути очне дно!

— Не треба каталку, я віднесу.

Лікар поглянув на Максима, не розуміючи. З'явився тут, накоїв лиха... Хто він їй? Не брат, не сват, не чоловік...

— Я віднесу, — звично підійняв Максим безвладне тіло разом із ковдрою. — Це моя робота, — пояснив. — Оглядайте, призначайте лікування. Але я сьогодні ж заберу Софію Андріївну в Київ.

— Нікуди ви її не забере! І заховайте свої гроші. Нічого тут мені перед носом доларами махати! Ідіть собі! Досить і того, що вже накоїли, — майже грубо обірвав незвичного до такого тону Максима, що стояв з кількома довгими зеленими папірцями у руці, лікар. І вже до медсестри:

— Ольго Феофанівно, світло! Поверніть лампу! Я так і знав! Я так і знав, повторний крововилив! От вам ваш стрес...

— Я відвезу її в найкращу київську клініку!

— Я не дозволю навіть з місця рушити хвору! Ви що, зовсім не розумієте, про що я вам товкмачу? — втратив самовладання зазвичай коректний і м'який Георгій Харитонович. — Ви тяміте, про що йдеться? Крововилив у сітківку — це той самий інфаркт! Якби такі руйнування, які я щойно побачив на очному дні, сталися в міокарді, ви вже несли б свою Софію Андріївну...

— Георгію Харитоновичу, — незадоволеним тоном перервала лікаря сестра, — потім поясните. Несіть хвору в палату, — вже до Максима. І забурчала, відшукуючи вену: — Догралися, експериментатори, стрес, вогнище збудження... Спокій, спокій хворим потрібен, а не збудження їхні! Зараз, зараз, Софіє Андріївно, потерпіть трохи, ой і вени ж у вас, одні синці, може, отут...

У вену закапав реополіглюкін, трентал, іще якась суміш. Го-

лову вже звично приклало до подушки. Медсестра в коридорі воювала з черговою порцією відвідувачів.

— Нікого не пушу. Гірше їй, гірше, нікому не можна! Одного вже пустила на свою голову...

Максим не звик так легко здаватися. Тонем нижче, без звичних своїх “крутих” ноток, але наполегливо він сперечався про щось із Георгієм Харитоновичем. Слів Софія розібрати не могла, але настрої розмови потроху змінювався. Рішуче лікареве “Ні!” потихеньку почало набувати прихильніших нот і закінчилося усе цілком прихильним: “Оце інша справа!”

Мабуть, знову портрети президентів, подумала байдуже Софія. Помічний засіб. Допомогає завжди і всюди. Та щодо Георгія Харитоновича вона помилялася. Не тим узяв його Максим.

В палату тихенько повернулися бабусі — Ганна Василівна і ще дві новенькі, бабуся Василина і молода, з голосу судячи, жінка, Наталя. Ганна Василівна одразу заковхотала:

— Софієчко, що ж цей аспид чорний вам набалакав! Та якби знала, я б його на поріг не пустила!

Справді, аж тепер Софія повернулася неслухняними думками до того, що їй набалакав “чорний аспид”. Потроху зібрала до купи слова і спробувала їх зрозуміти.

Борис живий. Вся ця історія зі спаленням машини була просто виставою. Борис живий, він зараз десь за кордоном.

Борис живий.

Отже, даремно вона сама собі вимкнула світло отим “не бачити!”, даремно. За квиток на виставу, поставлену злочинним, але талановитим режисером, вона заплатила занадто дорого, невинувато дорого ціну. У серці зродилися люті, нехристиянські почуття.

Борис живий. Це вона вимолила йому життя у Божої матері. Тільки чому ж ціна його життя так дорого обійшлася їй, Софії?

Борис живий, ціла його дорога ведмежа шуба, вона не згоріла у страшному полум’ї вибуху. Свідомість того, що усі жахіття, які вона собі уявляла довгі ночі після того випуску новин, не торкаються її Бориса, зняла із серця неймовірно важкий тягар,

заспокоїла і повернула надію, волю, навіть впевненість.

Вона знову відчула себе не дрібною комахою, яка повзе собі краєм стежки, безвладна і невидюча, у страху щомиті бути розчавленою чиєюсь підошвою, а господинею життя, владною карати і милувати. Якщо Борис живий, він знайде спосіб повернути їй зір, обов'язково знайде! Треба просто потерпіти трохи.

Але ж оті два тіла в обвугленій машині, вони ж комусь належали! Це не ляльки, не манекени — це люди, люди... Хто? Як це було? Хто це вигадав? Як здійснив?

Потім, потім усі питання, зараз важливо, що це був не Борис...

Двері тихенько рипнули. В палаті знайомо запахло Максимом. Як не тихенько намагався він ступати, його величезна постань заповнила тісну кімнатку важкістю кроків, важким духом парфуму і шелестінням важких пакетів, які навіть Максимовим плечам не здавалися, мабуть, невагомими.

Він не насмілювався підійти до ліжка, а може, штатив із системою заважав наблизитися.

— Бабуськи, ви вибачайте, що я такого набалакав, ну, грубіяня, робота така собача. Допоможіть тут з речами розібратися...

Ганна Василівна, побачивши, скільки тих речей, тихенько зойкнула і почала змінювати гнів на ласку:

— Ну й нарobili ви справ, чоловіче добрий, хіба ж таке бачено, так розхвилювати жінку! Вона учора, як ви подзвонили, місця собі не знаходила, таке говорила, таке говорила, що хрещеній душі і повторити страшно. Не повинен він, казала, жити! Не повинен!

— Вона все правильно говорила. Не повинен!

— Ой, свят-свят! — жахнулася бабуса.

— Софіє Андріївно, Софіє Андріївно... — тихенько підійшов ближче Максим. Його голос став максимально лагідним, таким голосочком, мабуть, востаннє він розмовляв із вчителькою у першому класі, коли просився в туалет.

Софія простягнула йому вільну від голки руку:

— Ходи сюди, Максимку. Сядь поруч. Ти пробачив мені?

Я справді наговорила зопалу такого, що гріх і повторити. Не знаю, як замолити... Пробач...

— А нема за що вибачатися. Я справді не повинен був би жити. І не жив би, правда, якби... Ви ж знаєте, він завжди при мені...

Максим сів поруч, мало не до підлоги прогнувши ліжко своєю вагою, узяв руку Софії і провів по неодмінному атрибутові його професії, який трохи відстовбурчував лівий бік піджака.

— Я потім розповім про всі деталі. Зараз не можу... І не треба вам хвилюватися зайвий раз. Як ви... Та що я питаю... Вам дуже погано, Софіє Андріївно?

— Погано, дуже погано, Максимку. Але значно краще, як учора.

І Софія посміхнулася. Вперше за два тижні. Це виявилось так легко, посміхатися.

— Я залишуся тут, в Тернополі, поки вам не стане краще. Через кілька днів вас переведуть в іншу палату, я домовився. Все, що потрібно, зроблю. І за дітей не турбуйтеся, я був у ваших. Мама переживає страшенно, Наталочка плаче, Павло наспулений...

— Максиме, — згадала Софія, — у Павлика в суботу день народження...

— Нема питань. Все зрозумів, подарунки куплю, влаштую свято, гостей покличемо, десять років буде згадувати! Я знаю, що він любить. Пам'ятаєте тоді, у Севастополі?

Софія знову усміхнулася, згадавши, як Павлик водив за собою здоровенного дядька Максима, мов прив'язаного, і тягав на усі атракціони, поки той не запросив рятунку.

Цей день, який, по суті, позбавив Софію надії на видужання, бо вибити клин клином, як очікували лікар і Максим, не вийшло, став кроком до повернення у світ. У темний, але реальний, світ, в якому вона була потрібна багатьом. Думки про втечу відступили, сховалися у темному закутку мозку.

У цей світ кликало так багато голосів. Тягнуло так багато

рук.

Уночі, коли всі у палаті заснули, Софія почула, як чіісь руки тихенько шурхотять в її тумбочці і в пакетах біля ліжка, бо всього, що приніс Максим, неможливо було упхати до невеликої тумби, а шафи для кожного хворого лікарняні габарити не передбачали.

Човгання тапочок і сопіння видавалося незнайомим, в усякому разі це не Ганна Василівна.

— Хто тут? — обізвалася Софія.

Дихання завмерло.

— Хто тут? — перепитала Софія. — Ви, бабусю Васирино?

— Я, я, Софієчко, — чомусь схлипнула старенька.

— Вам чогось треба в моїй тумбочці? То візьміть собі, не нишпоріть, як мишка.

— Ой, вибач, доню, гріх мені старій, у сліп'яного брата... Але так пахне, так пахне, що нема сили терпіти! Старе, старе, а їстоньки ж хочеться... До мене рідко приходять, здалеку я, із села.

— То візьміть собі, бабусю, усього, що хочете, візьміть, не соромтеся. Скільки хочете беріть. Вибачте, що я не пригостила. Сама не їм, думаю, що й інші апетиту не мають. Їжте, мені ще принесуть. Ви ж бачили, він багатий, що йому шматок ковбаси...

— Ой, доню, хіба ж один шматок! Ти б бачила, що понаносив! І ковбаска, і шиночка, і сир якийсь такий, у пакуночках, і щось таке на яблука подібне, але не яблука, а гарне ж яке, тільки на Різдво і на Великдень їсти! Я такого ніколи в житті не те не пробувала, а навіть не бачила! Ото хіба у крамниці подивлюся, облизнуся, та й усього. Хіба ж на мою пенсію таке купиш?

— То їжте, бабусю, пригощайтеся, візьміть собі усього, мені все одно шматок у горло не лізе.

— А ти б теж з'їла що-небудь, бо щоки аж позападали. Губи сині. Гризеш себе, доню...

— Вже тепер ні. Бабусю, дайте й мені шматочок, бо справді гарно пахне.

Клацнули двері, хтось повернув вимикач.

— О, та у вас тут вечеря посеред ночі! — почувся голос чергової лікарки.

— Це ви, Стелло Володимирівно? — упізнала знайомий голос Софія. — Приєднуйтеся до нас, бачите, свято.

— У вас і справді свято. Ви наче повеселішали, Софіє Андріївно?

Зі Стеллою Володимирівною, черговим лікарем, Софія познайомилася у перші дні свого перебування в лікарні. На відміну від інших лікарів, які зазирали в палату, питали, чи немає проблем, і йшли собі, приділяючи більше уваги власним хворим, вона завжди довго розмовляла з кожним, випитувала, що турбує, чим допомогти, давала поради. Хворі, багато з яких були постійними пацієнтами клініки, і дехто колись лікувався у Стелли, а тепер мав іншого лікуючого лікаря, радо ділилися з дбайливою, уважною лікаркою своїми бідами, розповідали про покращення, чи, навпаки, про нові проблеми.

У перші дні, коли Софія лежала нерухомо і не могла ні їсти, ні спати, весь час уявляла собі пожежу і тріск волосся, що горить, Стелла під час чергувань, які випадали часто, через три дні на четвертий, такий був графік, завжди підходила до Софії і просиджувала з нею довгі години, розмовляючи, розраджуючи, намагалася не залишати її саму, аж поки якась нагальна справа не вимагала втручання чергового лікаря.

Розмови із сучасних медичних, як годиться колегам, переходили на особисте, і от уже вони розмовляли про дитинство, наче подруги, розповідали про своїх батьків. Софія якось обмовилася словом, що її батько помер, коли їй було шістнадцять.

— І мій також. Раптово, від інфаркту. Та ще й далеко від дому, на курорті. В Кисловодську, уявляєте? Поїхав відпочити, а привезли в труні...

— Це було десь у шістдесят п'ятому... ні, шістдесят шостому році, так? Ваш тато працював керуючим у будівельній організації, тепер сказали б фірмі, правда?

— Та-ак... А звідки ви... Це ж було так давно.

— Тісний світ, Стелло Володимирівно. Одним з тих пра-

цівників, які їздили забирати з Кисловодська труну з тілом вашого батька, був мій тато. Прибіг з роботи, раптово зібрався, поїхав... Потім розповідав, як усе це відбувалося, мамі... Я запам'ятала.

— Справді, тісний світ. Ваше прізвище... стривайте, Зорич! Ви — дочка Андрія Івановича! Мама його добре пам'ятає... Вони з батьком часто про нього говорили.

— І ми вашого тата також пам'ятаємо. Добро забувати не годиться. Це ж він узяв батька на роботу, тоді, як ми повернулися з Колими. Тепер, і то собі уявити важко, що хтось візьме до себе працювати людину, яка щойно повернулася з тюрми, а тоді... Це був просто героїзм. Мабуть, у нього ще й неприємності через це були, правда?

— Який героїзм, Софіє, просто елементарна порядність. Не всі ж комуністи були негідниками. От мій тато, наприклад...

Спільні спогади зблизили. Та в усьому, що стосувалося професії, лікування, режиму, Стелла була невблаганна — рішуче виставляла за двері відвідувачів, що засиджувалися допізна, не дозволяла Софії зайвого кроку ступити.

— Ви недооцінюєте важкість свого стану, Софіє Андріївно, це судинна патологія, дуже небезпечна...

Через два дні Софію й справді перевели в іншу палату. Там ще пахло свіжою фарбою. Георгій Харитонович, виконуючи чергову парабульбарну ін'єкцію, страшенно неприємну, болючу, пекучу і хтозна чи потрібну, бо від того Софії не кращало зовсім, задоволено бурчав:

— Ви би бачили, Софіє Андріївно, не палата — лялечка! Євроремонт, у мене вдома і то не така краса. І всього за два дні впоралися. Як добре платять, то добре й працюють! Мені б на рік кілька таких хворих, а біля них таких родичів, як ваш чоловік, то ми б усе відділення відремонтували! Не повірите — з підсобки просто палац зробили! Побудете поки що тут самі, а завтра переведемо до вас Наталю. Після операції їй кілька днів не можна буде ходити і пов'язка біокулярна, то чергуватимуть родичі, заодно і вам допоможуть при потребі.

Софія почала обживати нову територію. Палата виявилася меншою, на двох, зате тут були власні вигоди, туалет і раковина, не потрібно ходити по стіні через весь коридор! І відвідувачі тепер нікому не заважатимуть.

В нову палату гості потягнулися вервечкою. Зранку — Юлька. Вона тепер працювала недалеко, в сусідньому відділенні, згадувала старі професійні навички. Потім — Зеньо з квітами і черговими духами. Дивно, але Софія дуже зраділа його появі. Він сидів довго, аж поки не вигнала наступна порція відвідувачів. Виходячи, сумно відмітив:

— Софіє, ти зауважила, що ми розмовляли понад годину? Може, у тебе минула алергія?

Після обіду Максим привіз дітей. Наталочка плакала.

— Донечко, що з тобою? Мені вже краще, не турбуйся, я зовсім скоро видужаю, побачиш! — заспокоювала Софія.

— Мамо, я шойно бачила таткову Дозю. У тата другий інфаркт. Каже, що в тяжкому стані...

Дитина схлипнула так гірко, що Софія збагнула — батько є батько, можна гніватися на нього, ображатися, але втрачати — боляче.

— Наталю, він видужає. Інфаркт — це не катастрофа. Скільки часу він хворіє?

— Вона сказала, що вже місяць...

— От бачиш? Значить, видужає. Якщо пережив перші дні, то потім все налагодиться.

— Ти лікар, ти знаєш... Але чому досі в тяжкому стані?

— Бо інфаркт. Наталочко, ти обов'язково піди до нього. Візьми квіти і піди...

Поруч ображено сопів носиком Павлик.

— А про мене забули, так?

— Зайчику, вітаю з днем народження! Дядько Максим приніс тобі подарунок? Ти запросив гостей?

— Муся, мені не треба гостей. І подарунків не треба, — знову засопів син.

— А чого тобі треба, маленький?

— Щоб ти була вдома. Без тебе мені не треба дня народ-

ження...

Софії запекло в горлі, захотілося плакати, але нафарбовані зранку очі не дозволяли. Діти мої, мої маленькі, хоч вже й немаленькі малята...

Минали дні. Софія відчувала, що слабкість потроху полишає її. І вчилася жити в умовах, які їй запропонувало життя. Для того, щоб так жити, потрібно було просто дотримуватись певних правил.

Вона точно знала тепер, скільки кроків від ліжка до туалету, як потрібно повернутися, щоб відкрутити кран, де стоїть склянка із зубною щіткою, де місце тюбика з пастою, в якому порядку лежать речі на тумбочці. Порядок — це було зараз головним, бо варто було покласти річ не на своє місце — і відшукати її ставало майже неможливо. Вона навчилася розрізняти кроки медсестер, непомильно визначала, хто зараз зайде в палату. Єдина прикрість — доводилося дофантазувати зовнішність людей, яких раніше не знала. Щоб не розмовляти з безликим голосом, Софія пробувала, виходячи з голосу, запаху, дотику руки уявляти собі портрет. Зокрема, Стеллу вона собі вималювала невисокою, тоненькою, з маленькими, дуже легкими пальчиками, з великими чорними очима, з довгим чорним волоссям. Чому саме чорним? Саме такою, в її уяві мала б бути дівчинка із зоряним іменем — “стелла” з латини — зірка.

Наталю, двадцятилітню сусідку по палаті, з якою дуже легко зійшлася і подружилася, уявляла кругленькою пампушечкою з ямочками на щічках. Наталі робили операцію з приводу косоокості, косметичну, власне, операцію, але необхідну. Її м’який голос, тихий міг належати тільки такій несміливій повненькій панночці з минулого століття.

До Наталі тричі на день приходили батьки — по черзі, то мама, то батько, приносили сніданок, обід і вечерю. Пригощали й Софію. А вона ділилася делікатесами, які приносив Максим. Отак і жили. Після операції Наталі за кілька днів зняли пов’язку, і вона перестала бути Софії подругою по нещастю.

— Господи, як добре бачити! — видихнула сусідка по палаті

після трьох днів вимушеної темряви і одразу прикусила язика:
— Вибачте, Софіє Андріївно, я не подумавши сказала.

Софія, стримавши в душі чорну заздрість, усміхнулася:

— Ти гадаєш, якби зараз усі навколо посліпли, мені стало б легше? Ні, Наталочко, я не до такої міри заздрісна.

Прозрівши, Наталя узялася допомагати Софії буквально на кожному кроці. Маючи власний, хоч і недовгий досвід, вона краще за інших знала, як саме це потрібно робити.

— Дайте руку, я покажу... Скажіть, що потрібно, я знайду... Та не мучтеся ви, я зараз, швиденько...

— Наталю, не треба. Я мушу вчитися з цим жити. Ти допомагай, але не роби усього за мене, гаразд? Краще розкажи, як виглядає наша палата.

— Чиста, біла, пофарбована якоюсь спеціальною фарбою, стіни гладенькі, ну, це ви й самі відчуваєте. На підлозі ліномеум новий, під паркет.

— А за вікном?

— За вікном — видно новий масив, нові, гарні будинки.

— А дерева видно?

— Дерево всього одне, а далі — будинки...

Дивно, чомусь раніше Софія ніколи не звертала уваги на якісь дерева, траву, взагалі рослини. Тепер її хвилювали квіти, яких безліч милувало око того, хто міг їх бачити, на підвіконні. Наталя з охотою доглядала їх, міняла воду, бо спроби Софії допомогти завжди закінчувалися розбитими банками, калюжами на підлозі і поламаними стеблами. Софія пробувала обережно торкатися, відчувала гладенькі чи колючі стеблини, ніжні чи шорсткі пелюстки, вдихала солодкі чи терпкі пахощі. Дивно, ніколи раніше не знала, що гвоздики пахнуть отак — різко, терпко, гірко... Такий багатий, насичений запах! Просто дивилася собі, та й усе. Чи для того, щоб побачити річ у повноті ознак, потрібно вимкнути світло?

Багато інших речей тепер сприймалося інакше. В умовах надовго вимкненого світла максимум інформації потрібно було видобувати з кожного звуку, дотику, запаху. І Софії вчилася цієї нелегкої науки.

Сонце вже добряче припікало крізь шибку вікна веселим весняним променем, коли в палаті замість Наталі з'явилася Оксана Степанівна, нова сусідка. Щоранку вона відхилила фіранку і доповідала Софії про погоду надворі.

— Весна, весна, Софієчко, розпочинається справжня весна. На деревах бруньки от-от розпусяться, травичка вже вилазить, зелененька така, ніжна. А пахне, пахне ж як!

— Ну, як пахне, я й сама спроможна відчути, ви краще розкажіть, день сьогодні сонячний? А хмари?

Одного прекрасного, сонячного, зі слів Оксани Степанівни, ранку, Георгій Харитонович на ранковому обході радісним голосом повідомив Софії:

— Ну що ж, ситуація з вашими судинками, нарешті, стабілізувалася, можна виписувати додому!

— Додому?

Софія по-справжньому злякалася. Тут, в палаті, вона вже призвичаїлася до життя без очей. А вдома? Навіть удома, у звичних і до болю знайомих стінах, їй страшно буде вчитися жити у темряві.

— Але ж... я не хочу... додому...

Софія не сказала цього. Вона ніколи, нікому не виказала б своєї слабкості, ні, вона сильна, вона дасть собі раду з будь-якими неприємностями — вона не жінка — титано-вольфрамовий сплав із вкрапленнями граніту на місці серця і душі. Додому — так додому. Жити — так жити.

Але план утечі на всякий випадок варто обдумати.

Софія і справді задумалася. Необхідність вийти на вулицю лякала її, мов безкрай світу новонароджене дитя, яке вже звикло до тисняви материнського лона, обмеженого, та комфортного простору, де не потрібно думати, вирішувати, дихати, навіть їсти — все за тебе робить мама. Що ж, пора виходити на світ. Пора влаштуватися у ньому.

Коли увечері приходив Максим, Оксана Степанівна делікатно виходила з палати, залишала їх удвох. Максим влаштувався на стільці біля зручного функціонального ліжка, на якому тепер

Софія почувалася просто принцесою після продавленої до ями сітки своєї “ліжко-в’язниці”, і слухав. Він майже не запитував, мало розповідав, частіше вислуховував Софіїні жалі, страхи, переживання, з якими їй ні з ким більше було поділитися. Жалі потрібно перекладати на широкі плечі, тож кому, як не безпосередньому учасникові усіх подій виплакувати наболіле?

Добре, що їй не видно було виразу Максимового обличчя. Йому рідко доводилося відчувати себе таким негідником. Перед усіма: перед Босом, перед водієм Ігорем, перед тупим, наївним Дусею, якого вони обвели навколо пальця, мов дитину, але найбільше — перед цією жінкою, яка напівсидить зараз, така бліда і все одно така красива, спираючись вже не на блаженку лікарняну подушку з написами криво й косо “Минздрав”, а на цілий комплект подушок, подушечок і валиків у наволочках з тонкого індійського полотна, прикрашених ручною вишивкою, світить до нього своїми блакитно-зеленими зовсім такими, як і раніше, прозорими очима і не бачить, як він кусає від злості й безсилля нижню губу.

— Максиме, я боюся... Боюся світу довкола, боюся опинитися вдома, в тих стінах, де виросла. Не можу... Забери мене кудись... Щоб не додому...

— Які проблеми? Квартира є, найму якусь жінку, щоб доглянула. От хоча б Оксану Степанівну!

— Чому Оксану Степанівну? Їй потрібно лікуватися...

Максим прикусив губу. Оксана Степанівна зовсім не була хворою. Просто це був найкращий спосіб забезпечити Софію Андріївну доглядом упродовж цілої доби. І припилити, щоб нічого не трапилося, також...

Оксана Степанівна чудово забезпечувала свою місію. Опікувалася Софією інколи аж нав’язливо, намагалася виконувати навіть те, що вона вже вміла роботи сама. Варто було Софії зайвий раз глибше зітхнути чи повернутися уночі в ліжку, як лунало тихе:

— Софіє Андріївно, може, вам чогось треба? Може, чимось допомогти?

Ця жінка із запахом лаванди, солодким і набридливим, наче чигала десь у теплій порожній темряві, щоб народитися лагідним: “Може, чогось треба?” Інколи Софія воліла б залишитися сама, і годину відшукувати навпомацки пилочку для нігтів чи потрібну касету, аніж терпіти цю повсякчасну допомогу. Крім послуг у побутових дрібницях, Оксана Степанівна проводила ще й іншу, наполегливу і щоденну роботу:

— Софіє Андріївно, вам обов’язково треба поїхати до мудрих людей. Тільки вони вам допоможуть. У вас така хвороба, що лікарі не знають ліку. А є люди, які можуть допомогти...

Цими розмовами день починався, ними й закінчувався. За “мудрих людей” Оксана Степанівна мала знайомих екстрасенсів, знахарів, ворожок, яких знала нелічено.

— Ви повірте мені, Софіє Андріївно, я знаю, що кажу. От одна жінка ніяк не могла завагітніти. Пішла до баби Марії — і от вам, вагітна!

— Від баби Марії завагітніла чи від свого чоловіка?

— Вам би тільки сміятися, Софіє Андріївно, а що тут смішного? От у мене знайома дівчина є, тридцять два — а заміж не беруть. Вона вже чого не робила! А пішла до баби Марії — і вийшла заміж. “Вінець безшлюбності”! Ось! А хочете — я вам сама карти кину, розповім, що було, що буде...

— Не хочу, Оксано Степанівно. Одного разу мені вже ворожили.

— І що, неправду сказали?

— Та ні, правду. І про зраду, і про переїзд житла — все правда. І про чотирьох королів. Але чомусь не хочеться мені до ворожки. Не хочеться, щоб хтось втручався у мою долю. Яка не є — а моя. Що буде далі — знає Бог, а я дізнаюсь потім. Нечиста це справа — ворожіння, передбачення майбутнього, нечиста...

— То хіба краще отак — слі... — і затнулася на півслові.
— То хіба краще отак? Вона ж, баба Марія, від душі, від серця допомагає людям, з добром, з молитвою...

— Не знаю, кому вони моляться, ваші баби Марії, в кого беруть свою силу, але я не хочу. Не ображайтеся, Оксано

Степанівно, я вірю, що ви з добром, але не хочу.

— Нічого, ще захочете. Поживете отак — захочете. Що завгодно віддасте, хоч душу, хоч тіло — аби видужати, аби білий світ побачити! — голос лавандової жінки, лагідний, але занадто солодкий, липкий, мов мед, не просив — він мало не погрожував. І Софії ставало страшно.

— Віддам. Може, колись і віддам. Але не що завгодно. Душу — ніколи.

— А побачите! Це тепер, поки ви ще вірите, поки сподіваєтеся, що це не надовго, не назавжди, ви так думаете, а мине час — так захочеться сина побачити, яким він став, якою дочка росте, що віддасте і душу!

Темним і холодним війнуло від цієї жінки, образу якої Софія чомусь не могла собі уявити, витворити у фантазії. Вона ввижалася просто темною плямою із запахом лаванди. Чому їй так хочеться змальовувати усілякі жахи, щоб спонукати Софію звернутися-таки до цієї бабки Марії? Сподівається, що Максим щедро платитиме за лікування-шахрування? Чи щось інше потрібно цій недобрій жінці? Чому недобрій? В ній же стільки добра і співчуття...

І все ж — недобрій. Вона намовляє Софію піти усупереч призначеному. Може, з найкращих міркувань. Але Софія підсвідомо опиралася її темній волі. Вона не думала над цим, не намагалася убрати в слова і чіткі визначення цей опір, протидію навіть гіпотетичній можливості втручання у свій внутрішній світ, їй було байдуже, як це назвати. Вона просто не хотіла. Можливо, при світлі дня ці тіні не здавалися такими зловісними. В темряві ж було страшно торкатися нечистого.

І все ж — потрібно було щось робити, кудись іти, когось прохати — допоможіть, врятуйте. Мені ж не так уже й багато років, щоб звікувати натемно, я тільки почала свою нову долю! Тільки крок ступила новою дорогою — і от глухий темний кут!

А може, це знак? Може, слід затриматися, зрозуміти, куди ідеш?

Може, у темряві дорога видніша?

Господи, направ, покажи, спрямуй! Я сумирно піду, куди

скажеш, але спрямуй!

Поява Максима, який, здавалося, не мав інших справ, як виконувати її забаганки і сумирно приносити в дзюбку “цо пані хце”, повертала до справ земних. Чимдалі, тим більше боліло те, що бачила у спаленому “Кадилаку”.

Але ж оті два тіла в обвугленій машині, вони ж комусь належали! Це не ляльки, не манекени — це люди, люди... Хто?

Настав час ставити запитання і чекати відповідей.

— Софіє Андріївно, можна, я не буду вам зараз розповідати всього, чисто конкретно? Навіщо вам цей гнилий базар? — Максим інколи збивався на мову “нових українців”, забуваючи про свою університетську освіту. — Давайте потім, коли трохи видужаєте? А то знов розкричиться цей ваш лікар, що стрес, мовляв. Що я замість допомагати, знову нашкодив... Давайте потім?

— Ні, Максиме, розкажи зараз, бодай в загальних рисах розкажи, що відбулося, бо я уявляю собі всілякі страхіття і хвилююся ще більше, ніж якби знала правду. Чому стався вибух? Як трапилося, що Борис врятувався? Де він зараз? Розповідай, прошу тебе.

Максим, хоч і готовий, проінструктований на всі випадки, що кому говорити і як пояснювати, боявся бовкнути зайвого. Те, що сталося із Софією, не вписувалося у жоден план, усі плани поруйнувало і створило безліч неприємностей для всіх. Для Боса, який чекав зараз Софію Андріївну у Швейцарії, в першу чергу. Це хвилювало Максима більш за все. Інші деталі плану були просто деталями, продуманими геніальним Добриніним і втіленими ними трьома — Добриніним, Максимом і Босом.

План розіграли як по нотах. Ідею позичили у самих “жадних”. Прізвисько банда отримала від свого засновника і натхненника, нафтового короля Євгена Веніаміновича Жадних. Основна риса характеру, генетично закодована у прізвищі, рішуче заперечувала проти спроб його власника бодай трохи

засвоїти “табличку ділення”. А табличка ця — головна у всій математиці. Хто її засвоїв, змиривши власну жабу, жив довше, кому не вистачило математичних здібностей — виступив учасником конкурсу на найдорощчу труну.

Добринін мало не посивів, вираховуючи минулого року, чії ж вуха стирчать з білого “Лінкольна”, що вибухнув біля одного з офісів, на щастя, здетонувавши внаслідок спроби якогось нещасного злодія зламати замок дорогої машини. Випадковість врятувала тоді життя Бориса Аркадійовича, але чим далі, тим важче ставало бігти попереду багатих на вигадки “жадних”.

На крайній випадок було прийнято “план Д”. Стомившись від повсякденності Дамоклового меча, волосина якого щомиті загрожувала обірватися, Багров погодився “померти”, змінити зовнішність, документи і виїхати за кордон, щоб жити там спокійно в добрі і багатстві, не чекаючи щодня кулі в спину.

Умови, поставлені ним, були не надто складними: у швейцарську клініку, з якої він вийде мало подібним на колишнього Боса, повинна приїхати Софія Зорич. Сама. Без “конвою”. Щоб не впали на хвіст “жадні”. Фірма, вірніше те, що від неї залишається після переведення основного капіталу у надійні європейські банки, продовжує працювати під керівництвом Добриніна. Це — його гонорар за вірність. Максим також отримує свій процент у “спадку”, спершу місяць-другий регулярно приносить жовті троянди на могилу дорогого незабутнього Боса, а потім, коли все втихне і забудеться, непомітно “линяє” за кордон і зникає у круговерті Мюнхена чи Парижа.

Все вдалося на “відмінно”. Довелося, правда, пожертвувати новим “Кадилаком”, але його жаліли не дуже — Софія Андріївна цієї машини не любила, та й Бос не дуже мав за представницьке авто. Ще — мусили для достовірності піти разом з машиною двоє хлопців — водій Ігор і дурненький “качок” Дуся. Щоб краще горіло, в багажник поклали канистру з бензином, ніби запасну. Все трапилося увечері, після закінчення робочого дня. В офісі не залишилося нікого, тому й свідків ніяких.

Бідолашний Дуся... Мама, либонь, не мудріша за синочка, нарекла його, бідолашного, Річардом, начиталася Вальтера

Скотта в дитинстві. Називали маленького лагідно Річардусею, або просто Дусею, коли ж маленьке підросло, накачало м'язи, а розуму у голівоньку докачати не змогло, воно так і залишилося Дусею, простим, наївним. Цього голубенького наївняка привів у фірму Максим, відшукавши в одному із залів, де такі дебільята качали м'язи в надії знайти роботу охоронця. Дуся така робота не світила з огляду на його безпросвітну тупість. Воно, бідолашне, збагнути не могло, що у цій справі головне не гора м'яса, а швидка реакція, і вміння відчувати небезпеку, лічити секунди і прораховувати події бодай на два ходи вперед. Інакше поховають. Завчасу і в дешевенькій труні.

Максимові одразу впала в око величезна схожість між Дусею і Босом — однаковий зріст, статура, форма голови. На решту деталей Дуся з дурною радістю швидко погодився — поголити волосся, бо тепер так модно, носити темні, як у самого Боса, окуляри, бо так усі носять, одягати довге чорне пальто, пошите у того самого кравця, що і Бос. Такою честю Дуся пишався дуже. Але недовго. Невдовзі він випадково на тренуванні, у спаррингу з Максимом зламав у передпліччі праву руку. Рука довго гоїлася. Щойно видужав — знову тренування, спарринг і знову проблеми — зуби, й без того зіпсовані улюбленими з дитинства карамельками, довелося після невдалого удару Максима збирати з килима. Борис Аркадійович подбав і про це — замовив протезування у власного стоматолога, оплатив усе зі своєї кишені, а стоматолог і радий старатися — переробив хлопцеві весь рот, хоч сьогодні в Голівуд, діамантова посмішка. Не гірше, як у самого Багрова.

За безперервними пригодами з “жадними” на Дусю особливої уваги не звертали, навіть не дуже дивувалися з його наближеності до керівництва фірми. Він був одним з багатьох охоронців, тільки чомусь усілякі неприємності з ним траплялися частіше, ніж з іншими. Поки зросталася рука і протезували зуби, всі майже встигли забути про цю кумедну фігуру. І от — виклик до самого Боса! Відрядження в Америку! Їхати просто сьогодні. Попередити маму, що вилітає увечері. На знак особливої довіри Бос зняв з руки свій годинник, з яким усі звикли його

бачити — “Роллекс” від Картьє, і одягнув Дусі на праву руку, як сам носив.

Потім у свій кабінет завів Добринін і переодягнув у все нове — костюм із чудернацькими гудзиками, який любив носити бос, черевики, дуже схожі на його, босові, чорне довге пальто. Дав навіть власний кейс Бориса Аркадійовича з паперами, щоб Дуся передав такому і такому у Вашингтоні.

Дуся просто з його кабінету подзвонив мамі і з гордістю оголосив, що негайно вилітає по роботі за кордон, далеко і надовго. Мама не захвилювалася, вона пишалася сином і його новою, дуже важливою роботою. З півроку щомісяця вона отримуватиме від дорогого Дусі перекази і листи, набрані на комп'ютері, бо писати синок не любить, а потім він тихо зникне.

Усі чітко продумані деталі не залишать ні в кого, навіть у досвідчених експертів, сумнівів у тому, що труп на задньому сидінні “Кадилака” належить Борису Багрову — перелом правої руки, зубна формула, годинник, з яким він не розлучався, кейс. Давність перелому, вік — на обгорілих останках ідентифікувати такі речі складно і не так вже й необхідно, надто очевидний випадок.

Все сталося несподівано. Хлопці нічого не знали, тому не боялися і не страждали. Дружина Ігоря отримає пенсію. Все чесно.

Знали тільки Максим і Добринін. Ну і Бос, звісно. Не могли, звичайно, передбачити, що набіжить така купа тих тевешників! Налетіли, мов круки, знімали, лізли зі своїми мікрофонами у кожну шпарку.

— Що ви відчуваєте зараз, адже ви, охоронець, не виконали свого основного завдання?

— Чи візьме вас хто-небудь на роботу? Ваша репутація безнадійно зіпсована! Загибель боса — це для вас особиста трагедія чи просто службова неприємність?

Запрошували на ток-шоу про роботу професійних охоронців і кіллерів.

Звичайно, правди Софії розповідати не можна. Для неї продумали і підготували варіант випадковості:

— Софіє Андріївно, це сталося випадково. Борис Аркадійович повинен був їхати додому. Першим в машину сів новий охоронець, Дуся. Ігор, новий водій, увімкнув двигун, щоб прогріти машину, і тут стався вибух. А Добринін швиденько зметикував, що це нам на руку — видати обгорілий труп за Боса, от і запустив “мулю” тевешникам. Хто там буде розбиратися — кістки, вони кістки і є! А тепер Борис Аркадійович поживе, нарешті, спокійно. За кордоном, щоправда, але зате спокійно.

Софії так хотілося пустити за вітром усю хитро придуману Максимом комбінацію! Але ні. Хай гадає, що вона повелася на цю наївну вигадку — випадково вибухнуло, раптово осінило, хто там буде розбиратися! Послухати його, то в міліції сидять тупаки, нездатні розпізнати, хто насправді сидів у машині! Ой ні, братчику, захотіли б вони, оці ваші менти, вчепитися вам у горлянку, то вивели б обох на чисту воду одного дня, і тебе, і твого геніального Добриніна! Є десятки ознак, за якими навіть тричі обгорілий труп можна ідентифікувати, вже хто-хто, а вона, випускниця медичного вузу з п’ятіркою із судової медицини, це добре знає! Такі випадковості готують довго, ретельно, тільки тоді вони здатні витримати бодай елементарну перевірку.

Хай гадає, що вона повірила. Зараз, у цій зловісній темряві, їй, безпорадній, потрібна підтримка Бориса. Тому вона “повірила”.

— Максиме, яке щастя, що Борисові Аркадійовичу вдалося врятуватися! Де він зараз?

Максим нахилився до самого вуха Софії:

— Він у Швейцарії, принаймні, так повинно бути за планом. Чекатиме на вас.

— Я не зможу поїхати до нього зараз, Максиме...

— Ясна справа, що тепер ні. Ви одужуйте. Потім що-небудь вигадасмо. Вам потрібно лікуватися. За кордоном хороші лікарі. Борис Аркадійович щось придумас.

Він придумас. Вже хто-хто, а Борис придумас. Він — майстер хитромудрих комбінацій. Цікаво, як він обставив власне

зникнення в образі Бориса Багрова і воскресіння в образі... якогось “Хтось”. Але ж замість нього згорів цей нещасний Дуся. А він також чийсь син, брат, коханий, його також хтось любить і чекає.

І все ж, як добре, що Борис живий!

Усе, що трапилося у ті чорні, абсолютно без перебільшень чорні за кольором дні після пріснопам’ятних теленовин, примусило Софію засумніватися у тому, що було засадничо визначеним — Бориса я не люблю, тому що люблю Ореста. Якщо це так, то чому ж звістка про загибель некоханої людини змусила спрацювати механізм вимкнення світла? На таких рівнях працюють тільки сильні, дуже сильні почуття... Може, це була проба на справжність?